

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Д.е.н., проф. Лоханова Н.О.

_____ (підпис)
“ ___ ” _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування
«Облік, аудит і оподаткування підприємницької діяльності»
(назва освітньої програми)

на тему: **«Теоретичні і практичні аспекти обліку та контролю виробничих
запасів у системі управління підприємствами»**
(назва теми)

Виконавець:

студентка ЦЗВФН факультету
Дудченко Катерина Сергіївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

Канд. екон. наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Нікуліна Тетяна Миколаївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОБЛІК ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ У ТЕОРЕТИЧНОМУ АСПЕКТІ.....	6
1.1. Сутність і законодавче регулювання обліку виробничих запасів...	6
1.2. Класифікація та оцінка запасів.....	10
1.3. Методика бухгалтерського обліку стану та руху запасів.....	23
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ НА ОБ'ЄКТІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	35
2.1. Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства	35
2.2. Методика бухгалтерського відображення операцій з виробничими запасами на об'єкті дослідження.....	39
2.3. Особливості обліку запасів на складі і в бухгалтерії базового підприємства.....	46
РОЗДІЛ 3. ПИТАННЯ КОНТРОЛЮ СТАНУ ТА РУХУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ І ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ.....	61
3.1. Мета, завдання та законодавче регулювання контролю операцій з виробничими запасами.....	61
3.2. Методика здійснення внутрішнього контролю виробничих запасів підприємства.....	65
3.3. Інвентаризація як функція контролю.....	72
3.4. Економічний аналіз основних показників діяльності базового підприємства.....	78
ВИСНОВКИ.....	88
Список використаних джерел.....	94
Додатки.....	99

ВСТУП

Укріплення ринкової економіки в Україні, виникнення нових суб'єктів господарювання різних форм власності, розвиток міжнародних економічних зв'язків зумовили необхідність удосконалення обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Перехід від планово-розподільчої до ринкової економіки вимагає перегляду методологічної основи обліку, уточнення його об'єктів, удосконалення технології збору і обробки даних. Природно, що методологічні аспекти відіграють вирішальну роль у структуризації внутрішньої будови інформаційної системи підприємства та визначають технологію облікового процесу, а тому їх розвиток в умовах ринку є об'єктивною необхідністю.

Здійснення ефективних заходів щодо стабілізації економіки України і перехід до ринкових відносин потребують принципово нових підходів до управління запасами підприємства. Це зумовлює необхідність удосконалення організації і методики обліку запасів підприємства та приведення їх у відповідність до вимог ринкової інфраструктури.

Проблеми обліку виробничих запасів в умовах реформування економіки набувають особливої актуальності у зв'язку з потребою отримання точної і достовірної інформації. Система їх обліку, яка складалася десятиріччями, не задовольняє вимоги ринку, оскільки умови його функціонування значно розширюють коло операцій, що проводяться з запасами.

Крім самого обліку важливе значення має питання перевірки, тобто контролю запасів на підприємстві. Відсутність єдиної методичної основи та аспектів оптимізації призвели до схоластичного підходу в розвитку облікової системи, в тому числі й запасів.

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що добре побудований, належним чином організований облік процесу матеріального забезпечення виробництва, тобто якісна поінформованість про наявність та рух виробничих запасів мають суттєве значення в управлінні виробничою діяльністю кожного

підприємства. Тому сьогодні об'єктивно виникли умови для перегляду існуючої практики організації обліку та контролю запасів. Вся система досліджень по даному об'єкті обліку розглянута під кутом зору вимог ринкових відносин.

Метою кваліфікаційної роботи є виявлення передумов, теоретичне й практичне обґрунтування вдосконалення організації та методики фінансового обліку і контролю процесу матеріального забезпечення виробництва в умовах сталого розвитку ринкових відносин на основі опрацьованого законодавства та інструктивного матеріалу, літературних джерел, діючої практики обліку на базовому підприємстві та Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Для досягнення поставленої мети нами сформульовано і вирішено наступні завдання.

- проаналізувати класифікацію процесів формування та використання виробничих запасів;
- окреслити проблемні питання обліку стану і руху виробничих запасів;
- визначити місце обліку в системі управління процесами матеріального забезпечення;
- вивчити нормативні положення та дослідити практику обліку та контролю виробничих запасів на базовому підприємстві;
- здійснити економічний аналіз сфери матеріального забезпечення підприємства;
- розробити та запропонувати до використання практичні рекомендації щодо удосконалення системи обліку і контролю процесів матеріального забезпечення підприємства.

Об'єктом дослідження виступає методика та організація обліку, контролю і аналізу виробничих запасів підприємства виробничої сфери на базі практичної діяльності

Предметом дослідження визначено методологічні аспекти обліку та контролю процесів матеріального забезпечення в умовах ринкових відносин з урахуванням галузевої специфіки.

У кваліфікаційній роботі використовувалися такі методи дослідження: аналіз - для деталізації і розчленування об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез - для узагальнення розрізнених аспектів методики обліку, аналізу та контролю запасів; статистичні та аналітичні розрахунки - для дослідження факторної облікової інформації; порівняння - для зіставлення даних підприємства у динаміці; групування - для визначення залежностей одних показників від інших; середніх і відносних величин - для дослідження рівня використання облікової інформації в управлінській діяльності; табличний метод — для наочного зображення результатів дослідження. Для обробки інформації застосовувались комп'ютерні програми Microsoft Word.

Інформаційною базою дослідження послужили Закони України, Постанови Кабінету Міністрів, Накази органів державного управління, Міністерства фінансів, Національного банку України, Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», Положення про документальне забезпечення запасів у бухгалтерському обліку, План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку, Інструкція з інвентаризації основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів та інших статей балансу, спеціальні та періодичні видання, наукові статті, зарубіжні видання з питань ринкової економіки, бухгалтерського обліку, економічного аналізу, контролю і ревізії, а також документи, реєстри та звітність підприємства, на якому проводилось дослідження.

ВИСНОВКИ

Проблема обліку процесів матеріального забезпечення виробництва набула особливої гостроти за умов переходу до ринкових відносин. Адже витрати цієї сфери складають дуже велику частку серед витрат підприємств.

Звісно, власники підприємств намагаються знизити ці витрати, але існуюча система обліку, яка не відповідає сучасним вимогам, не може задовольнити всіх інформаційних потреб керівництва підприємств.

Виходячи із мети та завдань кваліфікаційного дослідження, нами було достатньо глибоко проаналізовано теоретичні і практичні аспекти обраної теми, розроблено і запропоновано певні рекомендації щодо удосконалення обліку та контролю за процесами сфери матеріального забезпечення виробництва на базі.

Перш за все було проаналізовано чинну законодавчу і нормативну базу, що регламентують облік і контроль запасів підприємств.

Досліджено стан діючої класифікації і оцінки виробничих запасів. Зокрема визначено за якими критеріями підприємство може визнавати запаси.

Також визначені та розглянуті проблемні питання обліку витрат сфери матеріального забезпечення виробництва.

В процесі дослідження вивчене місце та значення обліку в цілісній системі управління підприємством.

Було досліджено систему обліку та контролю процесів матеріального забезпечення виробництва.

Нами докладно описано систему обліку процесів матеріального забезпечення виробництва на підприємстві, що досліджувалось. Були знайдені недоліки системи обліку та висунуті конкретні пропозиції щодо їх вирішення. Зокрема були виявлені певні недоліки, а саме.

На підприємстві стан процесу зберігання матеріальних ресурсів.

Процес обліку витрат сфери матеріального забезпечення на підприємстві занадто для виконання функцій управління.

Керівництво підприємства здійснює контроль дотримання норм використання сировини та матеріалів на виробництво.

Крім того, нами була запропонована конкретна методика контролю операцій, яку повинен здійснювати ревізор.

Для забезпечення безперебійної роботи виробництва на складах підприємства завжди повинні бути виробничі запаси в межах норм, передбачених потребою підприємства. У складських приміщеннях підприємства здійснюються операції, що забезпечують збереження виробничих запасів. Бухгалтерський облік повинен забезпечити контроль залишків, надходження і витрачання виробничих запасів на складі, що є важливою умовою забезпечення збереження майна підприємства в цілому.

Необхідними умовами правильної організації обліку і контролю запасів є:

- доцільна класифікація запасів;
- застосування оптимальної в умовах діяльності підприємства оцінки виробничих запасів, як при їх надходженні, так і при вибутті;
- правильна і раціональна організація складського господарства і складського обліку тощо.

В ході дослідження нами встановлено, що в цілому облік ведеться відповідно до вимог чинного законодавства України, в нім враховані технологічні особливості його діяльності.

Звітність як фінансова, так і податкова здається у встановлені терміни.

В той же час, необхідно відзначити, що нами були виявлені і істотні недоліки в організації обліку і контролю на підприємстві, зокрема:

У господарській діяльності будь-якого підприємства споживається значна, постійно зростаюча кількість найрізноманітніших видів матеріалів. Придбання матеріалів і палива обходиться все дорожче, а запаси корисних копалин непоправні. Тому економія матеріальних ресурсів набуває особливого народногосподарського значення.

Як відомо економія матеріальних ресурсів – одна з найбільш важливих проблем, що вимагають рішення від підприємства. Завдання полягає в тому, щоб приріст потреби в сировині, матеріалах, паливі забезпечувати за рахунок їх економії. Основний шлях рішення цієї задачі – прискорення науково-технічного прогресу і на його основі впровадження комплексної переробки сировини, ресурсозберігаючої техніки, маловідхідної і безвідходної технологій, утилізація вторинних ресурсів.

Велика увага у зв'язку з цим повинна приділятися точному і своєчасному обліку матеріалів. Необхідно постійно застосовувати заходи з впровадження ефективних форм попереднього і поточного контролю, дотримання кожним працівником встановлених норм витрати сировини, матеріалів, палива і інших ресурсів, а також виконання завдань з їх економії.

Методику обліку і контролю наявності і руху матеріальних ресурсів, на наш погляд, можна удосконалити, реалізуючи наступні, запропоновані нами рекомендації.

Ми вважаємо, що реалізація запропонованих нами рекомендацій дозволить удосконалити методику обліку і контролю виробничих запасів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник/ За ред. проф. Бутиця Ф.Ф. -7-є вид.,перероб. і доп. / Бутинець Ф.Ф. – Житомир : ПП «Рута», 2006. – 832с.
2. Бухгалтерський облік в Україні: нормативна та методична база: навч. посіб. / Г. Партин (уклад.). – Л. : Магнолія плюс, 2006. – 264с.
3. Верхоглядова Н. І. Бухгалтерський фінансовий облік: теорія та практика : навч. посіб. / Н. І. Верхоглядова. – К. : ЦУЛ, 2010. – 354 с.
4. Гоголова С.М., Плікус І.Й. Бухгалтерський облік: [навч. посібник для студ. вищих навч. закл.] / С.М. Гольцова, І.Й. Плікус. – Суми: Університетська книга, 2006. – 255 с.
5. А.М. Герасимович, І.М. Парасій-Вергуненко, В.М. Кочетков та ін.; Аналіз банківської діяльності: Підручник / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Герасимовича. - К.:КНЕУ, 2010. — 599 с.
6. Даньків Й.Я., Лучко М.Р., Остап'юк М.Я. Бухгалтерський облік у галузях економіки: [навч. посібник.] - 3-тє вид., перероб. і доп. / Й.Я.Даньків, М.Р.Лучко, М.Я.Остап'юк. – К.: Знання, 2007. – 243с
7. Даньків Й.Я., Остап'юк М.Я. Бухгалтерський облік: [підручник.] / Й.Я. Даньків, М.Я. Остап'юк – К. : Знання, 2007. – 469с.
8. Економіко-математичні моделі та методи проектного менеджменту. Частина 1. Статистичні моделі та методи / Укл. І. А. Сенча. – Одеса: ОРІДУНАДУ, 2010. – 104 с.
9. Економічний аналіз: навч. посібник / О.П. Антонюк, Т.М. Ступницька, Н.М. Купріна. – Л. : «Магнолія 2006», 2013. – 312 с.

10. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV (зі змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T990996.html.

11. Зінкевич О.В., Левицька С.О., Мосійчук М. М., Нагавичко І., Немкович О.Б. Бухгалтерський облік в галузях народного господарства.[підруч.] / О.В. Зінкевич, С.О. Левицька, М.М. Мосійчук, І. Нагавичко, О.Б.Немкович. – Рівне : НУВГП, 2006. – 454с.

12. Інвентаризація нові правила // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iaf.kiev.ua/actual/2663-fnansova-zvtnst-2015.html>

13. Інструкція «Про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291 (зі змінами та доповненнями).

14. Каверина О.Д. Управленческий учет: системы, методы, процедуры.– М.: Финансы и статистика, 2008 р . – 352с.

15. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення / Ю. Г. Кім. – К. : ЦУЛ, 2014. – 600 с.

16. Коцупатрий М. Внутрішньогосподарський контроль: організаційні аспекти та класифікаційні ознаки / М. Коцупатрий, У. Гуцаленко // Економічний аналіз. – 2010. – Вип. 6. – С. 433-436 .

17. Крушельницька О.В. Управління матеріальними ресурсами підприємства / О.В. Крушельницька. – К. : Кондор, 2010. – 162 с.

18. Мельник В.М. Основи економічного аналізу: навч. посіб./ В.М. Мельник. – К. : Кондор, 2009. – 128с.

19. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: підруч /Є.В. Мних. – К. : Київ. нац. торг.-ек. ун-т, 2008 – 513с.

20. Непочатова В.С. Внутрішній контроль розрахунків з покупцями та замовниками / В.С. Непочатова. // Молодий вчений. – 2016. – №3 (30) . – С. 134-137.

21. Податковий кодекс України від 23 грудня 2010 року № 2856-VI, ОВУ, 2010 р., № 101, ст. 3619 зі змінами і доповненнями від 17 вересня 2015 року № 702-VIII // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.profiwins.com.ua/uk/legislation/kodeks/1350.html>

22. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затвердженого наказом Міністерства Фінансів України від 20.10.99 № 246, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0391-994>.

23. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 зі змінами та доповненнями: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/dohod0564/27-53z>.

24. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua.v3628/17-09k>.

25. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 № 879 зі змінами і доповненнями № 784 року // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14/page>

26. Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: Положення затверджене наказом Мінфіну від 24.05.1995 р. № 88 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

27. Проскуріна Н.М. Резерв сумнівних боргів: удосконалення методики розрахунку / Н.М. Проскуріна // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». – 2014. – Вип. 25. - С. 195-199.

28. Пушкар М.С. Фінансовий облік [підручник]. / М.С Пушкар. – Тернопіль : Карт-бланш, 2006. – 628 с.

29. Савицька Г.В. Теория анализа хозяйственной деятельности : учеб. пособие/ Г.В. Савицька. – М : ИНФРА-М, 2007. – 288с.

30. Скирпан О. П. Фінансовий облік [підручник]. / О. П. Скирпан, М. С. Палюх. – Тернопіль: Карт-бланш, 2016. – 407 с.

31. Скрипник М.І. Сучасний підхід до організації обліку запасів на підприємстві / М.І. Скрипник, А.М.Галатенко // Київський національний університет технологій та дизайну: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2015/9.pdf

32. Титенко Л.В. Економічна сутність виробничих запасів / Л.В. Титенко // Фінанси, облік і аудит. 2011. – № 18. – С.361-367.

33. Фінансовий облік: [навч. посіб.]; за ред. [В.К. Орлової, М.С. Орлів, С.В. Хоми]; 2-ге вид., доп. і перероб. – К. : ЦНЛ, 2010. – 510 с

34. Фінансовий облік: [навчальний посібник]. / За ред. В.К. Орлової, М.С. Орлів, С.В. Хоми. - [2-ге вид, доп. і перероб.]. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 510 с.

35. Шара Є. Ю. Бухгалтерський, фінансовий та податковий облік : навч. посіб. / Є. Ю. Шара. – К. : ЦУЛ, 2011. – 422 с.

36. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / О.О.Шеремет. – К. : Кондор, 2009. – 194с.

37. Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: Навч. посіб. – К.: Знання, Прес, 2010. – 444 с.

38. Янковой О. Г. Моделювання парних зв'язків в економіці: Навч. посібник / О. Г. Янковой. – Одеса: Оптимум, 2001. – 198 с.

39. Kovalyov A. Interconnection between anti-crisis management and risk management / Anatoliy Kovalyov, Valentyna Shevchenko // Olsztyn economic journal. – 2011. – № 6 (1). – P. 177–183.

40. Kovanic P. Guide to gnostic analysis of uncertain data/ Pavel Kovanic. – Prague: Free Software Foundation, 2011. – 414 p.

41. Kovanic P. The economics of information (mathematical gnostics for data analysis) / Pavel Kovanic, Marcel B. Humber. – Prague: Free Software Foundation, 2009. – 704 p.

42. Shevchenko V. Economic and financial diagnostics of enterprises: anti-crisis aspect / Valentyna Shevchenko // Collection of papers 2011. – Volume I. – Prague: University of Economics, 2011. – P. 307–316.

ДОДАТКИ